

FELELŐSSÉG A GAZDASÁGI TÁRSASÁG EGZISZTÁLÁSA ALATT

Hiányzó tényállás vagy fortélyos bírói gyakorlat?

AUER Ádám
PhD hallgató

Szegedi Tudományegyetem, Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék

1. BEVEZETÉS

A gazdasági társaság egy olyan jogi fikció, amelyet többalanyú jogügylet keletkeztet, és önálló jogképes jogalanynak minősül (cégvédelem elve), ebből következően a gazdasági társaság elkülönül az őt alkotó tagoktól.¹ A társasági jog egyik legnagyobb vívmánya, egyik legjellegzetesebb tulajdonsága, hogy a jogi személyiségű gazdasági társaságok tagjai a társaság tartozásaiért, a törvényben meghatározott kivételekkel,² nem tartoznak felelősséggel. A bírói gyakorlatban, a jogirodalomban időről időre felmerül annak kérdése, hogy a tagok felelőségét mely esetekben, milyen feltételek teljesülése esetén lehet, illetve szükséges kiterjeszteni a társaság tartozásaiért?³

A témaválasztás indoka, hogy a 2010. október 4-én bekövetkezett vörösiszap-katasztrófa után a sajtóban többször felmerült az Ajkai Timföldgyár tulajdonosának a MAL Zrt. tagjainak felelősége. A tanulmány tárgya az egyes felelőségi alakzatok közül a jogi személy gazdasági társaságok elkülönült jogalanyiségével való visszaélés kérdése, mert álláspontunk szerint ebben az esetben ezen „jogintézmény” alkalmazása merülhet fel. A hatályos társasági törvény öt gazdasági társaságra vonatkozóan tartalmaz rendelkezéseket, ezek közül a továbbiakban a ma is alapítható jogi személyiségű gazdasági társaságokkal kapcsolatos kérdéseket tárgyaljuk.

2. FELELŐSSÉG A GAZDASÁGI TÁRSASÁG LÉTSZAKASZAIBAN

A tanulmányhoz szükséges olyan felelőségi rendszert felállítani, amelyben viszonyítási pontként a cégbíróóság cégbejegyzési, törlési végzéseit állítjuk. Így a gazdasági társasággal kapcsolatos felelőségi rendelkezések három szakaszban merülhetnek fel: a gazdasági társaság egzisztálása előtt, az egzisztálás alatt, és azután. A felelőség szintjeiben megkülönböztetjük a tagi és a szervezeti felelőséget.⁴ Utóbbit gyűjtő kategóriaként ke-

1 PAPP 2010, 37. p.; Szegedi Ítéletábra 2/2005. (VI. 17.) sz. kollégiumi ajánlása.

2 Például: 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról, 13.§ (4) bekezdés, 20.§ (7) bekezdés. (A továbbiakban: *Gt.*)

3 A korlátozott felelőség dogmatikai, történeti elemzését lásd: NOCHTA 2005, 43–102. p.

4 Ehhez kapcsolódóan a társasági jogviszonyon belül: a tulajdonosi, szervezeti és alap jogviszonyt érintheti. Lásd: PAPP 2010, 41–42. p.

zeljük: ennek oka, hogy a szervezeti felelősségbe a gazdasági társaság több kötelezően vagy fakultatív módon létrejövő szervezete tartozhat: operatív szerv (ügyvezető, igazgatóság, igazgatótanács), felügyelőbizottság, könyvvizsgáló, egyéb szervek (audit bizottság, vagy a *Gt.* felhatalmazása alapján létrejövő egyéb szervek, például: javadalmazási bizottság). A továbbiakban a felelősségi rendszerben csak az elsődleges és adott esetben a mellettes tagi felelősséget mutatjuk be. A mellettes felelősséget alapvetően nem tartjuk indokoltnak ebben a rendszerben elemezni, csakis akkor, amennyiben egy másik károkozó magatartás miatt lesz a felelősség mellettes (egyetemleges).⁵

2.1. Felelősség a gazdasági társaság egzisztálása előtt

A gazdasági társaság a cégbíróság konstitutív, ex tunc hatályú bejegyzésével jön létre. A tagok minden gazdasági társasági forma esetében felelősséggel tartoznak az apport értékeléséért: a nem pénzbeli hozzájárulást szolgáltató tag (részvényes) a hozzájárulás szolgáltatásától számított ötéves jogvesztő határidőn belül helytállni tartozik a gazdasági társaságnak azért, hogy a társasági szerződésben megjelölt érték nem haladja meg a nem pénzbeli hozzájárulásnak a szolgáltatás idején fennálló értékét.⁶ A tag felelőssége ebben az esetben elsődleges, szubjektív jogalapú, korlátlan és adott esetben egyetemleges is lehet, például közös tulajdon esetében.⁷ Továbbá ugyancsak generális jelleggel terheli felelősség a tagokat az apport túlértékelésének rosszhiszemű elfogadásáért, akik, ha valamely tag nem pénzbeli hozzájárulását tudomásuk ellenére a szolgáltatáskori értéket meghaladó értékkel fogadták el.⁸ Ebben az esetben a tagok felelőssége szubjektív jogalapú, a nem vagyoni szolgáltatást teljesítővel mellettes (egyetemleges).⁹

A felelősség szempontjából itt a tagi felelősség differenciált abból a szempontból, hogy a leendő társaság előtársasági létszakaszba lép-e,¹⁰ vagy többalanyú speciális kötelmi jogi szerződésként funkcionál. Az előtársaság felelősségére irányadónak tekintjük Papp Tekla elméletét, a kötelmi felelősségre pedig, ahol nincsen speciális elem, a Polgári Törvénykönyv¹¹ szabályai irányadóak. Speciálisan a nyilvánosan működő részvénytársaság alapítása során merülhet fel az alapítói felelősség a tájékoztatóba foglalt adatokért,¹² a forgalomba hozatal szabályainak betartásáért,¹³ a jegyzési eljárás során az alul- és túljegyzéssel kapcsolatban¹⁴ valamint az alakuló közgyűlés megtartásáért.¹⁵

5 Kívül esnek ezen a körön azok a felelősségi alakzatok, amikor nem károkozó, hanem egyéb szempont (például hitelezővédelem) lesz az adott felelősség mellettes.

6 *Gt.* 13.§ (4) bekezdés.

7 PAPP 2010, 342. p.

8 *Gt.* 13. § (4) bekezdés.

9 PAPP 2010, 342. p.

10 Függetlenül attól, hogy a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény szabályai alapján az előtársaság vesztett jelentőségéből.

11 1959. évi IV. törvény.

12 2001. évi CXX. törvény a tőkepiacról, 29.§ (1) bekezdés. Vö. TÖRÖK 2007, 173. p.

13 TÖRÖK 2007, 172. p.

14 *Gt.* 290.§ (2) bekezdés és 291.§ (3) bekezdés.

15 *Gt.* 292.§ (2) bekezdés.

2.2. Felelősség a gazdasági társaság egzsztálása alatt

A gazdasági társaság bejegyzése után lép az egzsztálási szakaszba. Ebben az esetben a gazdasági társaságba újonnan belépő tag felelőssége felmerülhet az apport túlértékeléséért és az apport túlértékelésének rosszhiszemű elfogadásáért.¹⁶ A legfőbb szerv határozatának rosszhiszemű elfogadásáért valamennyi gazdasági társaság esetén irányadó, hogy azok a tagok (részvényesek), akik olyan határozatot hoztak, amelyről tudták, vagy az általában elvárható gondosság mellett tudhatták volna, hogy az a gazdasági társaság jelentős érdekeit nyilvánvalóan sérti, felelősséggel tartoznak.¹⁷ Ebben az esetben a tagok felelőssége szubjektív jogalapú, korlátlan, és ha több tag valószínűsítette meg a tényálláselemeket mellettes (egyetemleges).¹⁸ Speciálisan a kft., egyesülés, rt., kv. esetében megvalósulhat a jogi személy elkülönült jogalanyiségával való visszaélés, amelynek részletes kifejtésére a 3. pontban került sor.

2.3. Felelősség a társaság egzsztálása után

A gazdasági társaság egzsztálása utáni tagi felelősség általunk vizsgált szempontjai fényében a felelősségátvitel intézményéről szükséges beszélni. A *Gt.* 50.§ (1) bekezdése alapján a kft. és az rt. jogutód nélküli megszűnése esetén nem hivatkozhat korlátolt felelősségére az a tag (részvényes), aki ezzel visszaélt. A kft. és az rt. azon tagjai (részvényesei),¹⁹ akik korlátolt felelősségükkel, illetve a társaság elkülönült jogi személyiségével a hitelezők rovására visszaéltak, korlátlanul és egyetemlegesen felelnek a megszűnt társaság ki nem elégített kötelezettségeiért.²⁰ A tag felelőssége ebben az esetben szubjektív, elsődleges (több tag magatartása esetén mellettes) és korlátlan.²¹ A *Gt.* alapján a tagok (részvényesek) ezen felelőssége különösen akkor állapítható meg, ha a társaság vagyonával sajátjukként rendelkeztek, a társasági vagyont saját vagy más személyek javára úgy csökkentették, hogy tudták, illetve az általában elvárható gondosság tanúsítása esetén tudniuk kellett volna, hogy ezáltal a társaság a kötelezettségeit harmadik személyek részére nem lesz képes teljesíteni, továbbá az apport túlértékeléséért, vagy annak rosszhiszemű elfogadásáért.²²

3. A JOGI SZEMÉLY ELKÜLÖNÜLT JOGALANYISÁGÁVAL VALÓ VISSZAÉLÉS

A jogi személy elkülönült jogalanyiségával való visszaélés generális jelleggel nyújthat alapot a társaság felelősségének áttöréséhez, ezáltal a tag korlátlan felelősségének megállapításához, a gazdasági társaság működése, egzsztálása alatt. Ennek intézményes akadályát ma a közvetlen törvényi tényállás hiánya jelenti. Az alábbiakban bemutatjuk, hogy

16 Lásd: 2.1. pont.

17 *Gt.* 20.§ (7) bekezdés.

18 PAPP 2010, 342. p.

19 Megfelelően alkalmazva a bt. kültagjára is. Lásd: *Gt.* 50.§ (3) bekezdés.

20 *Gt.* 50.§ (1) bekezdés.

21 PAPP 2010, 309. p.

22 *Gt.* 50.§ (2) bekezdés.

bár a jogszabályhely rendelkezésre áll, azonban a törvényi generálklauzula megalkotása minden bizonnyal további segítséget nyújthatna a judikatúra számára.

Milyen tényállásokkal kapcsolatban merült fel a jogi személy felelősségének áttörése, és a tag korlátlan felelősségének a megállapítása? A közzétett eseti döntések²³ közül kiemeljük az alábbiakat:

- a kft nagyösszegű banki kölcsönt vett fel, eleve azzal a szándékkal, hogy nem fizetik vissza, ráadásul a kft. ebben az időszakban veszteségesen működött;²⁴
- a kft.-t azért működtették, hogy a korlátolt felelősséggel visszaélve bűncselekményeket kövessenek el;²⁵
- a kft. olyan a „sor végén is maradónak garanciát nyújtó önszegélyező rendszert hozott létre”, amely piramisjáték szervezésére irányult.²⁶

Itt a jogi személyeket illetően két elv határán mozgunk. A *szigorú elválasztás* elve alapján a jogi személy és a résztvevő tagok felelősségét szigorúan el kell választani egymástól: a két külön jogalany egymás kötelezettségeiért nem felel. A *betudás* elve értelmében viszont a jogi személy tagjának a tagsági jogviszonyával, vezető tisztségviselőjének a jogkörében történő eljárását a jogi személynek kell betudni.²⁷ A jogi személy elkülönült jogalanyiségével való visszaélés ezen két klasszikus elv határait érinti. A jogesetek megítélését árnyalhatja, hogy a tagok, vezető tisztségviselők cselekményei az esetek többségében kimerítették valamely bűncselekmény törvényi tényállását is.²⁸ A bíróságok ezekben az esetekben a két szélsőértéket ítélték meg: vagy megállapították a bűncselekménnyel együtt az elkövető felelősségét a *Ptk.* 339.§ alapján is;²⁹ vagy pedig a jogi személy tagjának felelősségét nem állapították meg, ugyanis a jogi személy kötelezettségeiért főszabály szerint nem felel. Ezen hibákra tekintettel Kemenes István hangsúlyozza: a büntetőjogi felelősség megállapítása nem jelenti egyúttal a polgári jogi felelősség fennállását is, ugyanis a tényállásszerű, jogellenes és bűnös cselekmény nem jelenti egyben azt, hogy a magatartás polgári jogi felelősséget megalapozó jogi tény lenne.³⁰ A tényállás megítélésénél a két jogág különbségeire is tekintettel kell lenni, ezért nem alkalmazható a fentebbi két szélsőséges álláspont.

Azonban a bírói gyakorlat – itt elsősorban a SZÍT 2008-at kell kiemelni³¹ – kimunkálta azokat az elveket, feltételeket, amelyek mentén a jogi személy tagjának a felelőssége megállapíthatóvá válik.

A SZÍT 2008 az ilyen esetekben a felelősség jogalapjaként, mint fentebb hangsúlyoztuk: külön törvényi tényállás hiányában, a *Ptk.* alapelvi rendelkezéseit jelöli meg. A *Ptk.* 4.§ (1) bekezdését, amely szerint a polgári jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a felek a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megfelelően, kölcsönösen együttműködve kötelesek eljárni. Ehhez kapcsolódóan a *Ptk.* 4.§ (4) bekezdése rögzíti, hogy saját fel-

23 BDT 2002. 83., 2003. 93., 2006. 180., 2008. 99. II., 2008. 1802., 2008. 840., ÍH 2005.82., EBH 1999. 118.

24 EBH 1999. 118.

25 BDT 2006. 180.

26 BDT 2002. 83.

27 Szegei Ítéltábla Polgári Kollégium 2/2008. (XII. 4.) számú kollégiumi véleményével módosított, egységes szerkezetbe foglalt 1/2005. (VI. 17.) számú kollégiumi véleménye a jogi személy elkülönült felelősségéről és a felelősség „áttöréséről”. Továbbiakban: SZÍT 2008.

28 Például: piramisjáték esetében csalás, lopás. Az elhatárolási kérdésekről lásd: KEMENES 2001, 12–19. p.

29 Például: BDT 2002. 83., 2003. 93., 2006. 180.

30 KEMENES 2001, 17–18. p.

31 Ezzel összefüggésben lásd: KEMENES 2000, 315–330. p.; KEMENES 2001, 12–19. p.

róható magatartására előnyök szerzése végett senki sem hivatkozhat. A *Ptk.* 5.§ (1) alapelveként, generális jelleggel szabályozza a joggal való visszaélés tilalmát.

A jogi személy gazdasági társaság tagjának, vezető tisztségviselőinek, alkalmazottjainak ilyen magatartása sérti a jóhiszeműség és tisztesség polgári jogi alapelvét, és a joggal való visszaélés tilalmába ütközik, a tag magatartása ugyanis arra irányul, hogy a jogi személy elkülönült jogalanyiságából, elkülönült vagyonából és felelősségéből adódó jogszabályi előnyöket kihasználja, a magánvagyonát érintő közvetlen polgári jogi felelősség alól mentesüljön.³²

A SZÍT 2008 szerint ilyen tényállásnak minősül különösen, ha a jogi személyt olyan célból működtetik, amely a jogrenddel ellentétes, a harmadik személyek (hitelezők) kifejezett megkárosítását célozza; ha a tag külsőleg azt a látszatot kelti, hogy a jogi személy nevében és érdekében jár el, ténylegesen azonban a vagyoni előnyöket a magánvagyonára javára vonja el.³³ A joggal való visszaélés következménye, hogy a tag a jogi személy elkülönült felelősségére nem hivatkozhat, ezáltal a jogi személy elkülönült felelőssége áttörségre kerül, és megállapítható a tag korlátlan felelőssége.³⁴

3.1. Milyen feltételek mellett állapítható meg a tag korlátlan felelőssége?

A tag, vezető tisztségviselő, alkalmazott eljárásánál a *Ptk.* 339.§ (1) bekezdésének sérelme önmagában nem lenne elegendő,³⁵ mert a SZÍT 2008 alapján a tag nem önálló deliktualis tényállást valósít meg, hanem a természetes személy magatartása a jogi személy szerződésszegését, vagy konkrét deliktum elkövetését valósítja meg, azaz a természetes személy és a jogi személy jogellenes magatartása – a betudás elve alapján – egy és ugyanaz lesz.³⁶ A bírói gyakorlat ezekben az esetekben többletmagatartást követel meg: nem elég a jogellenes, felróható és vagyoni hátrányt okozó magatartás, hanem „*olyan minősített jogellenes és felróható magatartás valósul meg, amely a jogi személy leple alatti a tag saját vagyona javára történő szándékos, csalárd és célzatos magatartásnak minősül*”.³⁷ A felelősségre vonás szempontjából a *Ptk.* 339.§ (1) bekezdésének felróhatósági konstrukciója szempontjából fogalmilag kizárt ennek a többletmagatartásnak az értékelése. A többletmagatartás ebben az esetben a jogi személyiségből fakadó rendeltetészerű joggyakorlás súlyos sérelme, a joggal való visszaélés tilalmának tényállása lesz, amely nem önálló felelősségi jogalap, hanem a jogi személy elkülönült felelősségének áttörését eredményezi.³⁸ A joggyakorlatban ezek alapján esetről esetre változik, hogy a tag milyen jogcímen fog felelni.³⁹

A SZÍT 2008 alapján a tag ezután a *Ptk.* 339.§ (1) bekezdés törvényi feltételei szerint tartozik felelősséggel, a jogi személlyel egyetemlegesen. A mellettes felelősség véle-

32 SZÍT 2008, 1–2. p.

33 *Uo.*

34 *Uo.*

35 Önmagában a vezető tisztségviselőnél sem, mert a társasági törvény az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható gondosságát követeli meg [*Gr.* 30.§ (2) bekezdés]. Lásd: KEMENES 2001, 17. p.; SZÍT 2008, 8. p.

36 SZÍT 2008, 4–5. p.

37 SZÍT 2008, 7. p.

38 SZÍT 2008, 6. p.

39 Például: a piramisjáték szervezése esetében szerződés érvénytelensége címén. Vö.: KEMENES 2001, 16. p.

ményem szerint generális jelleggel nem vitatható, ugyanis a társaság számára rendelkezésre áll a törvényes működés biztosítékainak eszköze, így fokozottabban elvárható, hogy a társaság tagjainak magatartását megelőzze, vagy legalábbis felismerje, és a megfelelő lépéseket megtegye. Elfogadható ez egyszemélyes gazdasági társaság esetében is, ahol a felelősségrevonás szempontjából a vagyoni viszonyok nem különülnek el markánsan. Azonban véleményünk szerint egyes esetekben ez nem lenne feltétlenül indokolt, mert a tagi-szervezeti kontroll eszközeinek hatékonysága több esetben kérdéses is lehet. Ilyen kivételt képezhetnek a tisztán tőkeegyesítő társaságok, vagy akár a vezető tisztségviselő esete is (például ha vezérigazgató látja el ezt a tisztséget). Ilyen eset lehet az is, ha a jogi személy ügyvezetése az egységes rendszer szerint működik, így lényegében az egyetlen kontroll⁴⁰ a – főszabály szerint – évente összehívott taggyűlés.⁴¹ Álláspontunk szerint az egyetemleges felelősség mellett lehetővé kell tenni az elsődleges felelősséget: elkerülve azt, hogy a visszaélésszerű magatartást folytató tag jogkövetkezményeit szükségtelenül alkalmazni kelljen. Ennek megállapítása természetesen esetről esetre történhet, a bírói mérlegelés hatáskörébe utalva a kérdés szakszerű eldöntését.

Ennek a struktúrának a jogirodalmi megítélése ma vitatott. Wellmann György nem tartja alkalmazhatónak, mert nincsen közvetlen törvényi felhatalmazás a jogintézmény alkalmazására,⁴² Török Tamás pedig alapvetően a konszernjogra korlátozza azt.⁴³ Kemenes István,⁴⁴ Papp Tekla⁴⁵ és Vezekényi Ursula⁴⁶ azonban használhatónak tartja a jelenlegi szabályozási struktúra alapján is.

3.2. Újabb bírói szempontok az elhatárolási kérdésekben?

A jogi személy elkülönült jogszerűségével való visszaélés elhatárolása elsősorban a felelősségátviteltől indokolt. Az alapvető különbségek, hogy (1) a jogi személy elkülönült jogszerűségével való visszaélés a társaság egzisztálása alatt állapítható meg, míg a felelősségátvitel a jogutód nélkül megszűnt kft., rt., bt. esetében; (2) előbbi személyi hatálya kiterjedhet minden jogi személyre, utóbbi csak a kft., rt. tagjával és bt. kültagjával szemben alkalmazható; (3) a jogi személy elkülönült jogszerűségére nincsen közvetlen törvényi szabályozás, a felelősségátvitelt a *Gt.* 50.§-a szabályozza. Azonban egy közzétett eseti döntés további elhatárolási ismérvet tartalmaz.

A kialakult bírói szempontot az alábbi jogeset szemlélteti. A Fővárosi Ítélet (FÍT) 10.Gf.40.442/2010/3. számú döntésének perbeli tényállása alapján az alperes kft. tagja vezető tisztségviselőként, a társaság nevében és képviselőjeként eljárva gépjármű vásárlásának finanszírozása érdekében lízingszerződéseket, illetve kölcsönszerződést kötött a felperesi jogelőd részvénytársaságokkal, amelyekből eredően közel 16 millió Ft kölcsön- és lízingdíj-tartozása keletkezett, amely kötelezettségeinek nem tett eleget.

40 Ide nem értve a pénzügyi, számviteli típusú visszaéléseket, ahol az audit bizottság, könyvvizsgáló intézménye szerepet játszhat bizonyos fokú prevencionális eszközök érvényesítésében.

41 A könyvvizsgáló felelőssége álláspontunk szerint a szervezeti felelősség körébe tartozik.

42 WELLMANN 2008, 8. p. Ezzel összhangban lásd: KISS 2010.

43 TÖRÖK 2007, 79. p.

44 KEMENES 2000, 315–330. p.; KEMENES, 2001, 12–19. p.

45 PAPP 2010, 230–231. p.

46 VEZEKÉNYI 2005, 315. p.

A felperesek felszólították a társaságot fizetési kötelezettsége teljesítésére. Ennek eredménytelenségére tekintettel 2004. február 11-én azonnali hatállyal felmondták a lízing- illetve a kölcsönszerződéseket, majd engedményezték a követeléseiket. Az alperes kft.-t 2006. augusztus 17. kezdődő időponttal felszámolták, amely eljárásban felperesek igényeiket nem jelentették be. A felszámolást elrendelő hirdetmény közzététele után felperes felszólította alperest a perbeli lízingszerződésekből, illetve kölcsönszerződésből eredő, rá engedményezett tartozása 8 napon belüli megfizetésére, polgári peres eljárás megindításának kilátásba helyezése mellett. A levél a kft. székhelyéről „nem kereste” jelzéssel érkezett vissza.

Az indokolásból a továbbiakban a témánk szempontjából releváns részeket emeljük ki. „Ítélete indokolásában az elsőfokú bíróság az 1997. évi CXIV. tv. (régi Gt.) 29. § (1) és (3) bekezdésében, továbbá 56. § (2), (3) és (4) bekezdésében foglaltakra utalva, e rendelkezéseket értelmezve kifejtette, a jogi személyiségű gazdasági társaság tagja által tagsági viszonyával összefüggésben a gazdasági társaság tevékenységi körében eljárva harmadik személynek akár bűncselekménnyel okozott vagyoni érdeksérelem megtérítése iránti igény taggal szembeni közvetlen érvényesítésére csak kivételesen, abban az esetben van jogszabályi lehetőség, ha a tag a társaság elkülönült jogi személyiségével és korlátlan felelősségével visszaél, így például akkor, ha többlétevényállási elemként megállapítható, hogy a tag eljárása sérti a *Ptk.* 4. § (1) bekezdése szerinti jóhiszeműség és tisztesség követelményét, illetve a *Ptk.* 5. § (1) bekezdése szerinti joggal való visszaélés tilalmába ütközik. Abban az esetben tehát, ha a tag a jogi személyiségű gazdasági társaság elkülönült jogalanyiságából, elkülönült vagyonából és felelősségéből adódó jogszabályi előnyöket kihasználva a társaság vagyonát magáncélból hasznosítja, azt magánvagyonára javára elvonja, ezen magatartásával a társaság hitelezőinek okozott kárért közvetlenül köteles helytállni a hitelezőkkel szemben.”⁴⁷

A felelősségátvitel tényállásának alapjaként a bíróság tehát a *Ptk.* alapelveinek sérelmét állapította meg. A FÍT indokolásában kifejtette, hogy a tag ezen jogellenes és felróható magatartása alapján is „teljes és közvetlen kártérítési felelősség terheli a megszűnt társaság felperes jogelődeivel szemben keletkezett kiegyenlíttelen tartozásaiért”.⁴⁸ A bíróság tehát közvetlenül a felelősségátvitel jogintézményére alapítva is megállapíthatónak tartotta a tag felelősségét, amely tényállás mögött a *Ptk.* alapelveinek sérelme húzódik meg. Azonban a bírói indokolásból még egy momentum kiemelendő: nem követeli meg az alapelv kirívó, súlyos és minősített jogellenes sérelmét.⁴⁹ Ha a tényállás elemeit megvizsgáljuk, megállapítható, hogy a perbeli cselekmény alapján a felelősségre vonásra a társaság egzisztálása alatt is sor kerülhetett volna. A jogutód nélküli megszűnésnek ebben az esetben azért van jelentősége, mert ezáltal megnyílhat a felelősségátvitel alkalmazásának lehetősége. Azonban a visszaélés fokában a bírói ítélet markáns különbséget tesz, amikor eltérő mércét alkalmaz.⁵⁰ Véleményünk szerint ez a jogeset mutatja a közvetlen törvényi szabályozás hiányának a hátrányait.

47 *Uo.*

48 *Uo.*

49 SZÍT 2008, 7. p.

50 Ellenkező álláspontra helyezkedett a Szegedi Ítéletábró, amikor a többlétevényállás hiányában nem tartotta megállapíthatónak a tag felelősségét. Vö.: SZÍT Gf.1.30.387/2007/6.

4. ÖSSZEGZÉS

Az eddig felmerült gyakorlati esetekben nem volt speciális közös elem, csak a jogi személy elkülönült jogszerűségével való visszaélés. Ezek alapján úgy véljük, hogy generális jelleggel tiltva a visszaélést, lehetőség lenne az egzisztálás alatti visszaélések konzekvens jogi minősítésére, és nem merülne fel külön mérce alkalmazása a törvényi hiátus miatt.

Az angolszász országok bírói gyakorlata a tagi visszaélés megállapítására a „*piercing the corporate veil*” intézményén belül több jogkövetkezményt is kialakított.⁵¹ A német bírói gyakorlat is külön jogszabályi rendelkezés nélkül alakította ki a *Haftungsdurchgriff* intézményét, amely differenciáltan reagál a tagi visszaélésekre.⁵²

A jelenleg is folyó Polgári Törvénykönyv Kodifikációjának korábbi szakaszaiban reagáltak a bírói gyakorlat hiányára, és szabályozták a tagi visszaélés ezen formáját. A Szakértői Javaslat „Felelősség az alkalmazott, a tag és a megbízott károkozásáért” cím alatt a felelősség áttörésének intézményét törvényi kivétel körébe utalta.⁵³ A hatályba nem lépett 2009. évi CXX. törvény a Polgári Törvénykönyvről szintén előírta, hogy a tag és a vezető tisztségviselő egyetemlegesen felel a jogi személlyel akkor, ha a kárt szándékos magatartással a tagsági vagy vezető tisztségviselői viszonyal visszaélve okozta.⁵⁴

A jogalkotói, szakértői szándék ezek alapján egyhangúnak látszik, és beépíti a jogi személy elkülönült jogszerűségével való visszaélésének ezen formáját, azonban a mellettes felelősségről tett fentebbi megállapításainkat fenntartjuk. A jogintézmény elemzése így mutathatja a magánjogi jogalkotás előremutató jellegének hiányát, és a bírói jog igazi „kútfővé” válásának újszerű bizonyítékát.